

Total number of printed pages-11

63/1 (SEM-4) GE4/DSC1D/
EDNHG 4046/EDNRC 4046

2025

EDUCATION

Paper : EDNHG4046/EDNRC4046

(Environmental and Population Education)

Full Marks : 80

Pass Marks : 32

Time : Three hours

**The figures in the margin indicate
full marks for the questions.**

1. Choose the correct answer from the following: **(any six)** 1×6=6

সঠিক উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : (যিকোনো ছয়টা)

(a) The meaning of the word 'environer' is
'Environer' শব্দটোৰ অৰ্থ হ'ল

(i) environment

পৰিবেশ

(ii) to surround

বেৰি ধৰা

(iii) biophysical components

জীৱ-ভৌতিক উপাদানসমূহ

(iv) natural components

প্রাকৃতিক উপাদানসমূহ

(b) Tbilisi Conference was held in

বিলিছি সন্মিলনখন অনুষ্ঠিত হৈছিল

(i) 1977 (১৯৭৭ চনত)

(ii) 1987 (১৯৮৭ চনত)

(iii) 1988 (১৯৮৮ চনত)

(iv) 1978 (১৯৭৮ চনত)

(c) Which month is observed as 'National Environment Awareness Month' in our country ?

আমাৰ দেশত 'ৰাষ্ট্ৰীয় পৰিবেশ সচেতনতা মাহ' কোনটো মাহত পালন কৰা হয় ?

(i) December (ডিচেম্বৰ মাহত)

(ii) November (নভেম্বৰ মাহত)

(iii) January (জানুৱাৰী মাহত)

(iv) June (জুন মাহত)

(d) Who first gave the concept of population education ?

পোনপ্ৰথমে জনসংখ্যা শিক্ষাৰ ধাৰণাটো কোনে আগবঢ়াইছিল ?

(i) Warren S. Thompson

ৱাৰেন এচ. থম্পচন

(ii) Alva Myrdal

আলভা মিৰডাল

(iii) Frank Jemin

ফ্ৰেংক জেমিন

(iv) Burleson

বাৰ্লচন

(e) The major effect of population growth falls on

জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ মুখ্য প্ৰভাৱ পৰে

(i) Natural resource

প্রাকৃতিক সম্পদ

(ii) Environment

পৰিবেশ

(iii) Health

স্বাস্থ্য

(iv) All of the above

উপৰৰ আটাইবোৰ

(f) The National Population Policy was started in

ৰাষ্ট্ৰীয় জনসংখ্যা নীতি আৰম্ভ হৈছিল

(i) 1984 (১৯৮৪ চনত)

(ii) 1972 (১৯৭২ চনত)

(iii) 1976 (১৯৭৬ চনত)

(iv) 1975 (১৯৭৫ চনত)

(g) The word 'Environment' is derived from

'পৰিবেশ' শব্দটো উৎপত্তি হৈছে

(i) French (ফৰাচী)

(ii) Latin (লেটিন)

(iii) Greek (গ্ৰীক)

(iv) English (ইংৰাজী)

(h) Environmental education should be imparted at

পৰিবেশ শিক্ষা প্ৰদান কৰিব লাগে

(i) Primary level

প্ৰাথমিক পৰ্যায়

(ii) Secondary level

মাধ্যমিক পৰ্যায়

(iii) Higher level

উচ্চ পৰ্যায়

(iv) All of the above

ওপৰৰ আটাইকেইটা

(i) Which of the following plays a role in creating environmental awareness ?

পৰিবেশ সচেতনতা অনাত তলৰ কোনেটোৱে ভূমিকা পালন কৰে?

(i) NGO (বেচৰকাৰী সংস্থা)

(ii) Teacher (শিক্ষক)

(iii) Mass-Media (গণমাধ্যম)

(iv) All of the above (ওপৰৰ আটাইকেইটা)

(j) "Population education means population awareness." Who said this ?

"জনসংখ্যা শিক্ষা মানে হ'ল জনসংখ্যা সচেতনতা।" কথাষাৰ কোনে কৈছিল?

(i) Gopal Rao (গোপাল ৰাও)

(ii) Frank Jemin (ফ্ৰেংক জেমিন)

(iii) Burleson (বাৰ্লচন)

(iv) Harold Howe (হেৰল্ড হোৱে)

2. Answer the following questions : **(any five)**
2×5=10

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া : (যিকোনো পাঁচটা)

- (a) What do you mean by environmental education ?

পৰিবেশ শিক্ষা বুলিলে কি বুজা?

- (b) Write *two* nature of environmental education.

পৰিবেশ শিক্ষাৰ দুটা প্ৰকৃতি লিখা।

- (c) Mention *any two* roles of NGO in creating environmental awareness.

পৰিবেশ সচেতনতা অনাত বেচৰকাৰী সংস্থাৰ যিকোনো দুটা ভূমিকা উল্লেখ কৰা।

- (d) Write *two* objectives of population education.

জনসংখ্যা শিক্ষাৰ দুটা উদ্দেশ্য লিখা।

- (e) What is meant by quality of life ?

জীৱনৰ গুণমান মানে কি?

- (f) Mention *any two* measures to control high population growth.

উচ্চ জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে যিকোনো দুটা পদক্ষেপ উল্লেখ কৰা।

- (g) Mention *two* types of environmental degradation.

পৰিবেশ অৱনমনৰ দুটা ভাগ উল্লেখ কৰা।

3. Answer **any six** from the following :

5×6=30

যিকোনো ছয়টাৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) What are the different components of environment ?

পৰিবেশৰ বিভিন্ন উপাদানসমূহ কি কি?

- (b) What are the main objectives of environmental education ?

পৰিবেশ শিক্ষাৰ মুখ্য উদ্দেশ্যাবলী কি কি?

- (c) Mention the ways and means of developing environmental awareness.

পাৰিপাৰ্শ্বিক সজাগতা গতি তোলাৰ উপায়সমূহ উল্লেখ কৰা।

(d) Write the need and importance of population education.

জনসংখ্যা শিক্ষাৰ গুৰুত্ব আৰু প্ৰয়োজনীয়তাৰ বিষয়ে লিখা।

(e) Explain how the quality of life is affected by population growth.

জনসংখ্যা বৃদ্ধিয়ে জীৱনৰ গুণমানক কেনেদৰে প্ৰভাৱিত কৰে, ব্যাখ্যা কৰা।

(f) Explain the role of teachers on the spread of population education.

জনসংখ্যা শিক্ষা বিস্তাৰৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষকৰ ভূমিকা ব্যাখ্যা কৰা।

(g) Write a short note on 'environmental degradation'.

'পৰিবেশ অৱনমন'-ৰ ওপৰত এটা চমু টোকা লিখা।

(h) Write the role of education for sustainable development.

বহনক্ষম বিকাশৰ বাবে শিক্ষাৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে লিখা।

(i) Write a short note on the 'need of environmental awareness'.

'পৰিবেশ সচেতনতাৰ প্ৰয়োজনীয়তা'-ৰ ওপৰত এটা চমু টোকা লিখা।

(j) Mention the effect of population growth on environment.

পৰিবেশৰ ওপৰত জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ ফলাফলসমূহ উল্লেখ কৰা।

4. Answer **any two** of the following questions :

10×2=20

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ যিকোনো দুটাৰ উত্তৰ দিয়া :

(a) Discuss about the man-made causes of environmental degradation.

পাৰিপাৰ্শ্বিক অৱনমনৰ মানৱ-সৃষ্ট কাৰণসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

(b) Write about the teaching methods of environmental education at secondary level.

মাধ্যমিক স্তৰত পৰিবেশ শিক্ষাৰ শিক্ষণ পদ্ধতি সম্পৰ্কে লিখা।

- (c) Discuss the consequences of population explosion in India.

ভাৰতত জনসংখ্যা বিস্ফোৰণৰ ফলাফলসমূহ আলোচনা কৰা।

- (d) How is population growth related to quality of life? Discuss.

জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগত জীৱনৰ গুণমান কেনেকৈ সম্বন্ধিত? আলোচনা কৰা।

5. Answer **any one** of the following questions :

14×1=14

তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ যিকোনো এটাৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) What is meant by population education? Discuss the scope of population education. 2+12=14

জনসংখ্যা শিক্ষা মানে কি? জনসংখ্যা শিক্ষাৰ পৰিসৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

- (b) What is meant by environmental awareness? Discuss the role of NGOs in creating environmental awareness. 2+12=14

পৰিবেশ সচেতনতা মানে কি? পৰিবেশ সচেতনতা সৃষ্টি কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বেচৰকাৰী সংস্থাৰ ভূমিকা আলোচনা কৰা।

- (c) Discuss the role of teachers in creating awareness on population problem.

জনসংখ্যাৰ সমস্যাৰ ওপৰত সচেতনতা সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত শিক্ষকৰ ভূমিকা আলোচনা কৰা।